

سوغات نیشابور

حسین مسعودی خراسانی
ب. کوشش نسرين مسعودی خراسانی

نشرده نو

شماره شایک: ع- ۶۰ ۵۱ ع- ۹۷۸

مرکز پخش: مشهد، خیابان دانشگاه، بازارچه کتاب استان، شماره ۱ و ۲

پخش کتاب رنوف، تلفن: ۳۸۴۰۵۸۴۶، همراه: ۹۱۵۰۹۵۶۸۰

سرشناسه:	مسعودی خراسانی، حسین، ۱۲۹۹-۱۳۵۳
عنوان و نام پدیدآور:	سوغات نیشابور/ حسین مسعودی خراسانی؛ به کوشش نسرین مسعودی خراسانی
مختصات نشر:	مشهد: دستور، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	۴۱۶ص.؛ مصور.
فروست:	مجموعه داستانهای ایرانی؛ ۱۱
شابک:	978-600-5306-86-6
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	مسعودی خراسانی، حسین، ۱۲۹۹-۱۳۵۳.
موضوع:	داستانهای فارسی -- قرن ۱۴
موضوع:	Persian fiction--20th century
شناسه اف: وده:	مسعودی خراسانی، نسرین، ۱۳۳۷-، گردآورنده
رده بندی کنگره:	۱۳۹۵ س ۹ / ۷۸۵۷/۳ PIR
رده بندی دیوین:	۸۶۳/۶۲
شماره کتابشناسی:	۴۵۳۰۴۹

فهرست

- سوغات نیشابور (یک داستان بلند و چند داستان کوتاه)
- پدیدآور: حسین مسعودی خراسانی، دبیر نشر نسرین مسعودی خراسانی
- نوبت چاپ: دوم ● تابستان ۱۳۹۸ ● قطع: درجی (۲۹۶ صفحه)
- شمارگان: ۲۰۰ جلد ● قیمت: ۲۵۰/۰۰۰ تومان
- حروفنگاری و صفحه آرای: فاطمه عطایی
- چاپ و صحافی: سینا ● لیتوگرافی: سوره، تلفن ۰۹۱۵۲ ۶۴۰۱۲۲
- طرح جلد: عکس: نسرین اسدیان، اجرا: شهریار مدنی
- شماره شابک: ۶-۸۶-۵۳۰۶-۶۰۰-۹۷۸
- حق چاپ محفوظ است
- مشهد، صندوق پستی ۱۳۸۸-۹۱۸۹۵-۹۱۵۳۱۴۸۲۷۷ تلفن
- نمابر ۰۵۱-۳۸۴۳۹۷۲۱ پیام نگار: shahri81@yahoo.com

در این مجموعه می‌خوانید:

۵	پیشگفتار
۹	درباره افکار و آثار حسین مسعودی
۱۱	از زبان یک دوست
۱۲	نگارش مرحوم محمود تاج‌بخش
۱۴	بالشمار زندگی حسین مسعودی خراسانی
۱۶	سمات نیشابور
۷۴	سوغات نیشابور [فصل دوم]
۸۶	عشق و رایگ فلم خودش
۱۳۱	ماهی قرمز
۱۶۰	سُمنامبول
۱۶۷	فصل دوم
۱۷۲	فصل سوم
۱۸۳	فصل چهارم
۱۸۹	نغمه پرداز عجیب
۲۱۱	آن شب زمان از حرکت باز ماند
۲۲۰	مونالیزا
۲۲۹	دامن البرز
۲۴۳	در مجالس رقص
۲۴۳	دانوب آبی!
۲۴۷	تانگو نو تورتونو
۲۵۲	لاپالوما
۲۵۵	ندای عشق سرخ پوست
۲۵۸	آخرین نامه یک مرد ناشناس
۲۶۶	آخرین سرگذشت زعفر جَنی
۲۸۵	تصویرها

پیشگفتار

امیرحسین مسعودی خراسانی، در تابستان ۱۲۹۹ شمسی در مشهد به دنیا آمد و در سال ۱۳۰۷ همراه خانواده به تهران کوچ کرد. او شاگردی مکتب گریز بود، زبان فرانسه را نزد خود آموخت و امتحانات دبیرستان را با تأخیر و بصورت متفرقه پشت سر گذاشت. نخستین فعالیت‌های ادبی او در زمینه شعر، ترجمه، داستان و... به سالهای دهه بیست شمسی برمی‌گردد و همکاری او با برخی مجلات آن روز نیز از همین دوران آغاز شده است.

وی در سالهای ۱۳۱۱ و ۱۳۲۳ داستانها و مقالات و ترجمه‌هایی در هفته‌نامه افکار ایران (به مدیریت مرحوم خسروانی) به چاپ رساند و در دوره دوم این نشریه که از بهمن ۱۳۲۳ آغاز شده بود، مدیریت آن را بر عهده داشت. داستان دنبانه‌دار «زعفر جنی» و ترجمه دنبانه‌دار «ژوزف بالسامو» از جمله آثار چاپ شده او در این دوران است که با توقف انتشار «افکار ایران» ناتمام ماند. داستانها و ترجمه‌ها و سایر نوشته‌های او در دوره هفته‌نامه افکار ایران (۱۳۲۳-۱۳۲۲) از این قرار است:

دوره اول به مدیریت مرحوم خسروانی از ۱۳۱۱/۱۲/۱۲ تا پایان ۱۳۲۳/۲/۲۳:

صاحب چشمان سربی رنگ، شماره ۱۴ - ۱۳۲۲/۷/۹

نویسنده کاغذ من هشتم، شماره ۱۵ - ۱۳۲۲/۷/۱۶

من هم مثل تو خیال می‌کردم، شماره ۱۶ - ۱۳۲۲/۷/۲۳

نامزد دختر عمویم، شماره ۱۸ - ۱۳۲۲/۸/۷

تمنا، شماره ۱۹ - ۱۳۲۲/۷/۱۴

چند نامه از ورتر (ترجمه؟)، شماره ۲۲ - ۱۳۲۲/۹/۵

روزی که شب ندارد - دامن البرز، شماره ۲۴ - ۱۳۲۲/۹/۱۹

آنها که گول نمی‌خورند، شماره ۲۵ - ۱۳۲۲/۹/۲۵

آمریکا در زیر سلاح (ترجمه)، شماره ۲۵ - ۱۳۲۲/۹/۲۵

باربارا دختر آمریکایی (ترجمه)، شماره ۲۷ - ۱۳۲۲/۱۰/۹

نیمه شب (داستان پلیسی)، شماره ۳۱ - ۱۳۲۲/۱۱/۸ -

دوره دوم به مدیریت حسین مسعودی - از ۱۳۲۲/۱۱/۲۱ تا ۱۳۲۳/۱۲/۱۹

ژوزف بالناسمو (ترجمه)، شماره یک - ۱۳۲۳/۱۱/۲۱

آخرین سرگذشت زعفر جنی (۱)، شماره یک - ۱۳۲۳/۱۱/۲۱

لاپالو (در مجالس رقص)، شماره دو - ۱۳۲۳/۱۱/۲۸

ژوزف بالناسمو (ترجمه)، شماره دو - ۱۳۲۳/۱۱/۲۸

آخرین سرگذشت زعفر جنی (۲)، شماره دو - ۱۳۲۳/۱۱/۲۸

دانوب آبی (در مجالس رقص)، شماره ۳ - ۱۳۲۳/۱۲/۵

ژوزف بالناسمو (ترجمه)، شماره سه - ۱۳۲۳/۱۲/۵

آخرین سرگذشت زعفر جنی (۳)، شماره سه - ۱۳۲۳/۱۲/۵

قلب طلایی، شماره چهار، ۱۳۲۳/۱۲/۱۰

ژوزف بالناسمو (ترجمه)، شماره چهار، ۱۳۲۳/۱۲/۱۰

آخرین سرگذشت زعفر جنی (۴)، شماره چهار، ۱۳۲۳/۱۲/۱۲

آخرین نامه یک مرد ناشناس، شماره پنج - ۱۳۲۳/۱۲/۱۹

تانگو نو تورنو (در مجالس رقص)، شماره پنج - ۱۳۲۳/۱۲/۱۹

ژوزف بالناسمو (ترجمه)، شماره پنج - ۱۳۲۳/۱۲/۱۹

آخرین سرگذشت زعفر جنی (۵)، شماره پنج - ۱۳۲۳/۱۲/۱۹

ژوزف بالناسمو (ترجمه)، شماره شش - ۱۳۲۳/۱۲/۲۹

ندای عشق شماره شش، ۱۳۲۳/۱۲/۲۹

آخرین سرگذشت زعفر جنی (۶)، شماره شش - ۱۳۲۳/۱۲/۲۹

از نخستین ترجمه‌های شعری او که در سال ۱۳۲۲ انجام یافته می‌توان از این چهار منظومه نام

برد:

ترجمه قسمتی از «شبهای مه» از آلفرد دوموسه، شاعر رمانتیک فرانسوی و ترجمه «مرگ دستفروش یهودی» و ترجمه ناتمام «دریاچه» از لامارتین و ترجمه ناتمامی از «یولالیوم» شعری از ادگار آلن پو شاعر آمریکایی، هر چهار ترجمه، منظوم و در قالب چهارپاره‌هایی با قافیه‌بندی نو است. اشعار تغزلی با موضوع عشق و شکایت از روزگار، شعر سپید بلندی خطاب به «فروغ فرخزاد» و ابیاتی

طنز آمیز، در قالب مثنوی نیز از او به جا مانده است.

در کارنامه او، دو گزارش سفر، نیز هست، یکی از این دو، یادداشتهای سفر مشهد در مرداد ۱۳۲۰ (سیزده سال پس از ترک مشهد) و دیگر گزارش سفر به گرگان و یزد و زاهدان و... است که در اجرای مأموریتی از سوی سازمان برنامه انجام یافته است.

این گزارش با فیلمبرداری آقای بسیم در فروردین ۱۳۴۲، تهیه شده بود. چند یادداشت پراکنده در انتقاد ادبی و اجتماعی و چندین نامه به دوستان و خانواده نیز از آثار خواندنی اوست. به جز اینها موسیقی و آواز و نقاشی نیز از علائق هنری او بوده است؛ پانزده پرتره از زمان اقامت در لندن، که با یک رنگ روغن کار شده، نیز از او به یادگار مانده است.

وی در سال ۱۳۲۹ به لندن رفت. در آنجا نیز به ترجمه آثار و تهیه برنامه‌های ادبی و اجرای نمایشنامه رادیکال B.B.C همت گماشت. هر هفته در رادیو لندن نمایشنامه رادیویی اجرا می‌شد. یکی از آن نمایشنامه‌ها «اسک و الضنیف» به سبک و بر مبنای حکایتی از کلیله و دمنه به قلم حسین مسعودی بود. دومی نمایش «مرغ روح» از صادق هدایت بود که آقای انور و حسین مسعودی در رادیو لندن اجرا کردند. یکی دیگر از نمایشها، «موزار و سانیتری» بود که باز هم با اجرای آقای انور و حسین مسعودی در رادیو لندن، پیش شد.

در بازگشت به ایران به همکاری با مجله «در راه زندگی» ضمیمه روزنامه آفتاب شرق در مشهد و در تهران به همکاری با مرحوم عبدالحسین شعاعی، داخات و داستانهای کوتاه و ترجمه‌هایی در این مجله به چاپ رساند. داستانها و ترجمه‌های به چاپ رسیده او در دوره یکسانه مجله «در راه هنر» ۱۳۳۴-۱۳۳۳ از این قرار است:

ترانه‌های بی لی تیس - پیرمرد و پریزادگان چشمه سار، و... در جنگل، مقایسه (ترجمه) در صفحه ۲۷، اسفند ۱۳۳۳.

آن شب زمان از حرکت باز مانده بود (داستان کوتاه) صفحه ۱۲ - شماره دوم، سال اول، اردیبهشت ۱۳۳۴.

من (داستان کوتاه) صفحه ۱۶، شماره چهارم، سال اول، تیرماه ۱۳۳۴.

تمنا، از مارسل پروو (ترجمه). صفحه ۲۱ - شماره چهارم سال اول تیرماه ۱۳۳۴.

مونالیزا (داستان کوتاه) - صفحه ۱۶ - شماره پنجم، سال اول مردادماه ۱۳۳۴.

دامن البرز (داستان کوتاه) - شماره ششم، سال اول، شهریورماه ۱۳۳۴.

دو داستان اخیر، پیش ازین در روزنامه افکار ایران به چاپ رسیده بوده است. حسین مسعودی،

مقالات و ترجمه‌هایی نیز در نقد فیلم و آثار هنری در مجلات «خوشه»^۱ (هفتگی با مدیریت دکتر عسگری) و «بامشاد» (هفته‌نامه سیاسی و اجتماعی و هنری، با مدیریت اسماعیل پوروانی) از ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۶ به چاپ رسانده است. برخی از نوشته‌های او در مجله بامشاد (پاییز و زمستان ۱۳۴۵) اینهاست:

- ژان ژنه، مقدس یا شیطان (ترجمه)، بامشاد - آذر ۱۳۴۵.
- این پیکاسوست (ترجمه)، بامشاد - آذر ۱۳۴۵.
- مرز بوند در سینمای چک اسلواکی (ترجمه)، بامشاد - دیماه ۱۳۴۵.
- تابستان در شهر (از اشعار دکتر ژبوآگو) (ترجمه)، بامشاد - بهمن‌ماه ۱۳۴۵.
- هزار تهمت برای آنکه ساده نباشیم، نقد آثار نقاشی، بامشاد - بهمن ۱۳۴۵.
- شب بخیر فروغ - یادش از فروغ فرخزاد، بامشاد. اسفند ۱۳۴۵.
- زنگ تفریح برای چاکرانی به یاد در می‌آید، درباره تازه‌ترین فیلم «ژاک تاتی» (ترجمه)، بامشاد. اسفند ۱۳۴۵.

وی علاوه بر همکاری با مرحوم معتمدی، «احسان نوین» در ترجمه نمایشنامه‌های «چراغ گاز» و «مادام اُکاملیا» چند نمایشنامه برای تلویزیون نوشت. از آن جمله است: نمایشنامه «زهره و منوچهر»^۲ و چند نمایشنامه با موضوع ارتباطات... نمایشنامه «ارثیه باد» یکی از ترجمه‌های اوست که در سال ۱۳۴۶ به وسیله انتشارات فرانکلین به چاپ رسید.

از سه داستان بلند او، تاکنون، دو داستان، یکی «وامپیر»^۳ توسط نشر «کلاله خاور» در سری افسانه‌ها، به چاپ رسیده است. بر اساس این داستان مرحوم مصطفی اسکندر - آریویی پرداخته و در ۱۳۴۶ فیلمی به نام «زن خون آشام» ساخته. اما نامی از حسین مسعودی به من نگذارد. داستان دیگر «تعطیلات در ایتالیا» است که با نام «عشق زوایگ» به قلم خودش^۴ در سال ۱۳۲۸ از سوی انتشارات «صفی علیشاه» به چاپ رسیده، به گفته نویسنده، این داستان در شمال ایران (گیلان) اتفاق می‌افتد و نام اشخاص و جایها ایرانی و فارسی است. اما ناشر، مرحوم «مشفق همدانی»، از چاپ آن سرباز می‌زند و می‌گوید امروزه این داستانها خریداری ندارد، بروید از زوایگ (اشفین تسوایگ) ترجمه کنید، نویسنده با تغییر مکانها و نام اشخاص و تغییراتی جزئی، آن را به عنوان ترجمه‌ای از «زوایگ» به نزد ناشر می‌برد که با اقبال او روبرو شده چاپ می‌شود.

۱- تاکنون به مقالات وی در مجله «خوشه» و دیگر مقالات او در «بامشاد» و مقالات مندرج در مجله «خواندنیها» دسترسی میسر نشده است.

۲- این داستان متأسفانه برای درج در این مجموعه آماده شد و چاپ آن به بابت بعد موکول می‌شود.

داستان دیگر «سوغات نشابور» نام دارد که نسخه‌ای چاپی از آن در دست نیست. دو داستان کوتاه او به نام «ماهی قرمز» و «سمنامبول» نیز پیش از این به چاپ نرسیده است. از دیگر آثار او که تا تمام مانده است می‌توان ترجمه جلد اول رمان «خائن قلایی» اثر «الکساندر کلاپن» را نام برد، ترجمه مقدمه و بخش اعظم داستان «دختر سیاه در جستجوی خدا» اثر «برنارد شاو» نیز از آثار نیمه تمام اوست.

آخرین اثر او، رمانی است مفصل که در دست ویرایش است، این رمان به سبک رئالیسم جادویی نوشته شده و به تصریح نویسنده، دنباله داستان «نغمه پرداز عجیب» اوست که سالها پیش آن را در هفته نامه «افکار ایران» به چاپ رسانیده بود. وی در آبان ماه ۱۳۵۳ شمسی در پنجاه و چهار سالگی در یاریس سرگذشت و در حومه پاریس در «تی‌یر» به خاک سپرده شد.

مجموعه حاضر در برگرفته سیزده داستان از حسین مسعودی خراسانی است، از این قرار:

- سوغات نشابور
- ماهی قرمز
- سمنامبول
- نغمه پرداز عجیب
- آتشب زمان از حرکت باز ماند
- مونالیزا
- دامن البرز
- در مجالس رقص: گزارش داستان گونه: (دانوب ای، تنگه، تورنو، لاپانوما و ندای عشق)
- آخرین نامه یک مرد ناشناس
- آخرین سرگذشت زعفر جتی

درباره افکار و آثار حسین مسعودی

نگارش مرحوم عبدالحمید شعاعی تهرانی^۱

کسانی که بخواهند درباره شخصیت مسعودی خراسانی، سخنی بگویند به کار دشواری دست می‌زنند زیرا آن شادروان دارای شخصیتی با ابعاد مختلف بود. ما اگر فقط در بعد ادبی از آن شادروان یاد کنیم و بخواهیم افکار و اندیشه‌های آن بزرگوار را بررسی و تجزیه و تحلیل نماییم، باید

به آثار او که پراکنده و اغلب در دسترس نیست، مراجعه حتمی داشته باشیم چون مسعودی اهمّی در جمع‌آوری آثار خود نداشت و بیشترین آثارش که نیز به چاپ رسیده در روزنامه‌ها و مجلات بوده است باید بسیاری از سجلات و روزنامه‌های آن زمان را تورق کرد تا شاید بتوان تا حدودی حق مطلب را ادا نمود.

نشانه‌هایی که اینجانب از مطالب چاپ شده آن شادروان در دست دارم می‌نگارم و به همت بلند کسانی که بتوانند این آثار را جمع‌آوری نمایند از هم اکنون درود می‌فرستم و از صمیم قلب شاکر و سپاسگزار آنها خواهم بود.

از آن شادروان دو داستان بلند به چاپ رسیده است. یک داستان به نام «وامپیر» که شاید اولین داستانی است که مسعودی آن را به چاپ رسانیده، این قصه در جزو سری افسانه‌ها که کلانه خاور آن را منتشر می‌کرد منتشر گردید. دست‌نویس کتاب دیگر «تعطیلات در ایتالیا» که با نام عشق زوایک به قلم خودش توسط پنگاه مطبوعاتی مدعی علم‌آگاه به چاپ رسید.

مسعودی در ترجمه فیلمها نیز بسیار فعال بود و در سینمای ایران آن روز و دیگر سینماها به ترجمه فیلمها می‌پرداخت که البته دسترس آنها بطور اتم غیر ممکن است.

پس از آن‌که به فرنگ رفت در رادیو بی بی سی به ترجمه آثار بسیاری پرداخت که نمی‌دانم چگونه می‌توان به آنها دسترسی پیدا کرد، پس از مراجعت از فرنگ در سالهایی که در ایران بود و قبل از عزیمت مجدد مدتی که در مشهد اقامت داشت چند داستان برای مجله «در راه زندگی» که به ضمیمه «آفتاب شرق» با صاحب امتیازی علیرضا آموزگار و سردبیری اینجانب به چاپ می‌رسید، نوشت و سپس به تهران آمد و مجله «در راه هنر» را به راه‌انداختیم، باز در آنجا نیز داستانی نوشت.

بسیاری از آثار حسین در مجله «افکار ایران» به چاپ رسیده است، افکار ایران به مدیریت خسروانی به چاپ می‌رسید، خسروانی علاوه بر این که دوست حسین بود، یکی از رستگان نزدیک شادروان مسعود مسعودی خراسانی نیز محسوب می‌گردید. حسین یا سمت سردبیر در آن مجله به کار پرداخت و به همت او این مجله هفتگی توانست شهرت و تیراژ قابل ملاحظه‌ای به دست آورد، در آن مجله مسعودی چند داستان دارد که برای به دست آوردن آنها باید به کتابخانه‌هایی نظیر آستان قدس یا ملی (در صورت موجود بودن) مراجعه نمود.

کار دیگری که آن شادروان به انجام رسانید همکاری با عبدالحسین نوشین و ترجمه چند نمایشنامه از قبیل چرخ گاز و مادام اوکاملیا بود که نوشین آنها را با موفقیت به روی صحنه برد و پس از او محمد علی جعفری هنرمند معروف و دوست حسین نیز آنها را به نمایش گرامرد.